

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ НЫЗАМЫ

ХАЛЫҚ ДЕПУТАТЛАРЫНЫҢ РАЙОНЛЫҚ ХӘМ ҚАЛАЛЫҚ КЕҢЕСЛЕРИНЕ САЙЛАҰ ХАҚҚЫНДА (жаңа редакция)

Бул редакция 29.05.2004-ж. 266/II-санлы ҚР Нызамы менен тастыйықланған

Усы Нызамға төмендегилерге муўапық өзгерислер киргизилген

09.10.2004-ж. 293/II-санлы ҚР Нызамы

29.08.2005-ж. 49/III-санлы ҚР Нызамы

25.04.2009-ж. 240/III-санлы ҚР Нызамы

28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы ҚР Нызамы

І.УЛЫҰМА РЕЖЕЛЕР

1-статья. Сайлаўлардың тийкарғы принциптери

Халық депутатларының районлық хәм қалалық Кеңеслерине сайлаў аймақлық бир мандатлы сайлаў округлери бойынша көп партиялылық тийкарында бес жылда бир мәрте өткериледи.

Халық депутатлары улыўма, тең хәм тиккелей сайлаў хуқықы тийкарында жасырын даўыс бериў жолы менен сайланады.

2-статья. Улыўма сайлаў хуқықы

Халық депутатларының районлық хәм қалалық Кеңеслерине депутатларды сайлаў улыўмалық болып табылады. Сайлаў күнине он сегиз жасқа толған Қарақалпақстан Республикасы пуқаралары сайлаў хуқықына ийе. Сайлаў күни жигирма бир жасқа толған хәмде кеминде бес жыл Өзбекстан хәм Қарақалпақстан Республикасы аймағында турақлы жасап атырған пуқаралар сайланыў хуқықына ийе.

Суд тәрепинен уқыпсыз деп табылған пуқаралар, сондай-ақ суд хукими менен еркинен айырыў орынларында қамақта сақланып атырған адамлар сайланыўы мүмкин емес хәм сайлаўда қатнаспайды.

3-статья. Тең сайлаў хуқықы

Хәр бир сайлаўшы-пуқара бир даўысқа ийе.

Қарақалпақстан Республикасы пуқаралары жынысы, қайсы расаға хәм миллетке тийислиги, тили, динге қатнасы, социаллық келип шығыўы, исеними, жеке хәм социаллық жағдайы, мағлыўматы, шуғылланатуғын жумысының түри хәм өзгешелигине қарамастан тең сайлаў хуқықына ийе.

4-статья. Тиккелей сайлау хуқықы

Халық депутатларының районлық хәм қалалық Кеңеслериниң депутатлары пуқаралар тәрәпинен тиккелей сайланады.

5-статья. Жасырын даўыс бериў

Халық депутатлары районлық хәм қалалық Кеңеслерине депутатларды сайлаўда еркин хәм жасырын даўыс бериледи. Даўыс бериўшилердиң ерк-ықтарының қадағаланыўына жол қойылмайды.

6-статья. Сайлаўға таярлық көриўдеги хәм оны өткериўдеги жәриялылық

Халық депутатларының районлық хәм қалалық Кеңеслерине сайлаўға таярлық көриўди хәм оны өткериўди сайлаў комиссиялары ашық хәм жәриялылық жағдайда әмелге асырады. Сайлаў комиссиялары пуқараларға өз жумыслары, сайлаў округлериниң хәм участкаларының дүзилгенлиги, сайлаў комиссияларының қурамы, олардың жайласқан орны хәм жумыс ўақты хаққында мәлимлейди, сайлаўшылардың дизимлери, сайлаўға қатнасып атырған сиясий партиялардың дизимлери менен таныстырады, депутатлыққа талабанлар хаққындағы мағлыўматлар, даўыс бериў хәм сайлаўдың жуўмақларынан хабардар етеди.

Сайлаўға таярлық көриў хәм оны өткериўге байланыслы барлық илажларда, сондай-ақ сайлаў күни даўыс бериў ханаларында хәм даўысларды санап шығыўда депутатлыққа талабанларды көрсеткен сиясий партиялардан, пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымларынан биреўден бақлаўшы, ғалаба хабар қуралларының ўәкиллери, басқа мәмлекетлер, халық аралық шөлкемлер хәм ҳәрекетлерден бақлаўшылар қатнасыў хуқықына ийе. Олардың ўәкилликлери тийисли хўжетлер менен тастыйқланған болыўы керек.

Мәпдар уйымлар өз бақлаўшылары хаққында округлик сайлаў комиссияларына сайлаўға кем дегенде он бес күн қалғанда мәлим етеди.

Округлик сайлаў комиссиясы мәпдар шөлкемлерден мағлыўмат алғаннан кейин бес күн ишинде бақлаўшыға тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясы тәрәпинен белгиленген үлгидеги гўәалықты береди.

Бақлаўшылар төмендеги хуқықларға ийе:

-депутатлыққа талабанларды усыныўға арналған жыйналысларда, округлик хәм участкалық сайлаў комиссияларының мәжилислеринде қатнасыў;

-сайлаў участкасында болыў хәмде таярлық жумысларының барысын, даўыс бериў ушын сайлаў қутыларының жайластырылыўын хәм мөрлениўин, пуқараларға сайлаў бюллетеньлериниң берилиўин бақлаў;

-даўысларды санап шығыўда хәм участкалық сайлаў комиссиясының протоколларын дүзиўде қатнасыў;

-сайлау нәтижелери хаққындағы хұжжетлердиң тийисли сайлау комиссиясы тәрeпинен тастыйықланған нұсқаларын сорау хәм оларды алыу;

-егерде сайлау участкасында усы Нызамның бузылыуына жол қойылған деп есаплауға тийкар болса, өз бақлаулары хаққында жоқары сайлау комиссиясына мәлим етиу.

Бақлаушыларға:

-сайлаушы сайлау бюллетенине өз белгисин қойыу уақтында жасырын дауыс бериу кабинасында ямаса ханасында болыу;

-сайлаушыларға тәсир жасау, үгит-нәсият яки әдебият материалларын тарқатыу;

-сайлаушылардан олардың кимди жақлап дауыс бергенликлерин сорастырыу яки сайлаушыларға сайлау бюллетенине белги қойыуда қандайда бир жәрдем көрсетиу;

участкалық сайлау комиссиясының жумысына, соның ишинде сайлау қутышаларын мөрлеуде, оларды ашыуда, дауысларды санап шығыуда араласыу қадаған етиледи.

Қарақалпақстан Республикасы ғалаба хабар қураллары сайлауға таярлықтың барысын хәм сайлаудың қалай өтип атырғанын сәулелендирип барады.

II. САЙЛАУ ОКРУГЛЕРИ ХӘМ САЙЛАУ УЧАСТКАЛАРЫ

7-статья. Сайлау округлерин дүзиу тәртиби

Халық депутатларының районлық хәм қалалық Кеңеслерине депутатларды сайлау ушын отыздан көп болмаған аймақлық сайлау округлери дүзиледи.

Хәр бир сайлау округинен халық депутатларының тийисли Кеңесине бир депутат сайланады.

Халық депутатларының районлық хәм қалалық Кеңесине сайлау өткериу ушын сайлау округлериниң саны халық депутатларының тийисли Кеңеси тәрeпинен сайлаушылардың саны, аймақ хәм басқада жергиликли жағдайлар есапқа алынған халда белгиленеди.

Сайлау округлери әдеттегидей районлық, қалалық (район бағыныуындағы қалалардан басқа) хәкимлердиң усынысы бойынша тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрeпинен ондағы сайлаушылардың саны тендей етип дүзиледи. Сайлау округлериниң шегаралары районлардың хәм қалалардың хәкимшилик- аймақлық дүзилисин есапқа алған халда белгиленеди.

Сайлау округлериниң дизими олардың шегаралары ҳәм сайлаушылардың саны көрсетилген ҳалда сайлаудан кеминде жетпис бес күн алдын жәрияланады.

Қарақалпақстан Республикасы Конституциясының 92-статьясына муўапық районлық бағыныўдағы қалаларда халық депутатларының Кеңеслери ҳәм ол Кеңеслерге сайлаулар бойынша сайлау округлери дүзилмейди, депутатлар сайланбайды.

8-статья. Сайлау участкаларын дүзиу тәртиби ҳәм нормалары

Сайлау участкалары районлардың, қалалардың шегараларын есапқа алған ҳалда сайлаушыларға барынша қолайлы жағдай жаратыу мақсетинде дүзиледи. Сайлау участкалары әскерий бөлимлерде де дүзиледи ҳәм бөлим жайласқан орынлардағы сайлау округине киреди. Сайлау участкаларының шегаралары сайлау округиниң шегараларын кесип өтпеуи керек.

Сайлау участкалары санаторийларда, дем алыу үйлеринде, емлеуханаларда ҳәм басқа стационар-емлеу мәкемелеринде, алыс ҳәм барыу қыйын болған жерлердеги пуқаралар жасайтуғын орынларда, қамақта сақлау орынларында дүзилиуи мүмкин. Бул сайлау участкалары өзлери жайласқан жердеги сайлау округлерине киреди. *(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Сайлау участкалары район, қала ҳәкимиятларының усынысы менен, ал әскерий бөлимлерде әскерий бөлимлер ҳәм бирлеспелер командирлериниң усынысы менен районлық, қалалық сайлау комиссиялары тәрәпинен дүзиледи.

Сайлау участкалары сайлаудан кеминде алпыс күн алдын дүзиледи. Әскерий бөлимлерде, сондай-ақ алыс ҳәм барыу қыйын болған жерлерде де сайлау участкалары усы мүддетте, ал айрықша жағдайларда сайлауға кем дегенде бес күн қалғанда дүзиледи.

Сайлау участкаларын дүзгенде, әдетте, сайлаушылардың саны жигирма адамнан кем болмауы ҳәм үш мың адамнан аспауы тийис.

Дауыс бериуди шөлкемлестириу ушын жайды ҳәр бир сайлау участкасына район, қала ҳәкимияты ажыратады.

Районлық, қалалық сайлау комиссиясы участкалық сайлау комиссияларына номер қояды ҳәм дауыс бериу жайының орнын көрсеткен ҳалда ҳәр бир сайлау участкасының шегаралары ҳаққында сайлаушыларды хабардар етиуди шөлкемлестиреди.

III. САЙЛАУ КОМИССИЯЛАРЫ

9-статья. Сайлау комиссияларының системасы

Сайлауды шөлкемлестириу ҳәм өткерий ушын:

-халық депутаттарының районлық Кеңесине сайлау бойынша районлық сайлау комиссиясы;

-халық депутаттарының қалалық Кеңесине сайлау бойынша қалалық сайлау комиссиясы;

-округлик сайлау комиссиялары;

-участкалық сайлау комиссиялары дүзиледи.

10-статья. Районлық, қалалық сайлау комиссиясын дүзиу

Районлық, қалалық сайлау комиссиясы тийисли халық депутатлары Кеңеси тәрәпинен сайлауға кеминде сексен күн қалғанда комиссияның баслығы хәм алты-он төрт басқа ағзадан ибарат қурамда дүзиледи хәмде өз ўәкиликлерин тийисли халық депутатлары Кеңеслерине сайлау бойынша гезектеги сайлау кампаниясының басланғанлығын жәрия еткенге шекем әмелге асырады.

Комиссия баслығының орынбасары хәм хаткери комиссияның биринши мәжлисинде оның ағзалары арасынан сайланады. Районлық, қалалық сайлау комиссиясы өзиниң қурамы, мәкан жайы хәм телефон номерлери туўралы мағлыўматларды жергиликли рәсмий ғалаба хабар қуралларында жәриялайды.

11-статья. Районлық, қалалық сайлау комиссиясының ўәкиликлери

Районлық, қалалық сайлау комиссиясы:

1) өзине тийисли аймақта усы Нызамның орынланыўын қадағалайды хәм оның бир қыйлы қолланылыўын тәмийинлейди, сайлауды шөлкемлестириу мәселелери бойынша түсиниклер бередиди;

2) тийислисинше халық депутатларының районлық, қалалық Кеңесине сайлау округлерин дүзеди, оларға атама хәм тәртип номерлерин бередиди;

3) халық депутатларының тийисли Кеңесине сайлау бойынша округлик сайлау комиссияларын дүзеди хәм олардың жайласқан орны хаққындағы мағлыўматларды жәриялайды;

4) тийисли сайлау комиссияларының жумысын бағдарлап барады, олардың қурамына өзгерислер киргизиу тәртибин белгилейди, районлық, қалалық Кеңеске сайлау өткеретуғын округлик хәм участкалық сайлау комиссияларының шешимлери усы Нызамға қайшы келсе, бийғәрез түрде ямаса район, қала прокурорының усынысы бойынша бийкар етеди;

5) депутатлыққа талабанларды көрсеткен сиясий партиялардан хәм пуқаралардың өзин-өзи басқарыу ұйымларынан тийисли хұжетлерди қабыллап алады;

6) халық депутатлары тийисли Кеңесиниң депутатлығына талабанларды дизимге алады хәм олар хаққында мағлыўматларды жәриялайды;

7) депутатлыққа талабанларға сайлау кампаниясына қатнасуы үшін тендей шәраятлардың жаратылуын тәмийинлейди;

8) ақша қаржыларын тийисли сайлау комиссияларына бөлистреди, сайлау комиссияларының жайлар, транспорт хәм байланыс құраллары менен тәмийинлениуин қадағалайды, сайлауды материаллық-техникалық жақтан тәмийинлеуге тийисли басқа мәселелерди көрип шығады;

9) халық депутатларының тийисли Кеңесине сайлау бойынша сайлау бюллетеньлериниң, сайлаушылар дизимлериниң, қол қойыу қағазларының, сайлау комиссиялары протоколларының, сайлауға тийисли басқа хужжетлердиң үлгилерин хәм формаларын, сайлау қутыларының хәм сайлау комиссияларының мөрлериниң үлгилерин тастыйықлайды, сайлауға тийисли хужжетлерди сақлау тәртибин белгилейди;

10) сиясий партиялар, жергиликли хәкимият уйымлары, пуқаралардың өзин-өзи басқарыу уйымлары хәм жәмийетлик бирлеспелери ўәкиллериниң хәмде кәрханалар, мәкемелер хәм шөлкемлер баслықларының сайлауға таярлық көриу хәм оны өткерюу менен байланысly мәселелер бойынша билдириулерин тыңлайды;

11) халық депутатларының Кеңесине болған сайлаудың жуўмағын шығарады, сайланған депутатларды дизимге алады, сайлаудың жуўмақларына байланысly мағлыўматларды хәм сайланған депутатлардың дизимлерин баспасөзде жәриялайды;

12) депутатларға тийисли халық депутатлары Кеңеси депутатының гүўалығы хәм өңирге тағатуғын белгисин береди ;

13) қайта сайлауларды өткерюуге байланысly мәселелерди шешеди;

14) тийисли сайлау комиссияларының шешимлери хәмде хәрекетлери үстинен түскен арза хәм шағымларды көрип шығады хәм олар бойынша шешимлер қабыл етеди;

15) усы Нызам жынайы жуўапкершиликке тартыуға себеп болатуғын дәрежеде бузылуына байланысly хужжетлерди прокуратура уйымларына тапсырылуыын тәмийинлейди;

16) сайлауды шөлкемлестирюуге хәм оны өткерюуге байланысly хужжетлерди архивге тапсырыуды тәмийинлейди;

17) усы Нызамда хәм Қарақалпақстан Республикасының басқада нызамларында көрсетилген ўәкиликлерди әмелге асырады.

12-статья. Округлик сайлау комиссиясын дүзиу

Округлик сайлау комиссиясы районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрeпинен сайлауға кеминде жетпис күн қалғанда комиссияның баслығы, баслықтың орынбасары, хаткери хәм алты-сегиз басқа ағзасынан ибарат құрамда дүзиледи.

13-статья. Округлик сайлаў комиссиясының ўәкилликлери

Округлик сайлаў комиссиясы:

- 1) сайлаў округи аймағында усы Нызамның орынланыўын қадағалайды;
- 2) (ҚР ЖК 25.04.2009ж.240/III Нызамы менен алып тасланды)
- 3) (ҚР ЖК 25.04.2009ж.240/III Нызамы менен алып тасланды)
- 4) сайлаў участкаларының тәртип номерин белгилейди, жайласқан орнын көрсетип, олардың дизимин жәриялайды;
- 5) депутатлыққа талабанларға сайлаў кампаниясында қатнасыўы ушын тендей шәраятларды тәмийинлейди ҳәм участкалық сайлаў комиссияларының жұмысын ретлестирип барады;
- 6) тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясы тәрәпинен дизимге алынған депутатлыққа талабанларға тийисли гүўалықлар береді;
- 7) депутатлыққа талабанларға сайлаўшылар менен ушырасыўлар шөлкемлестиріўге жәрдемлеседи;
- 8) депутатлыққа талабанлардың исенимли ўәкиллерин дизимге алады ҳәм оларға тийисли гүўалықлар береді;
- 9) сийасий партиялар, пуқаралардың өзін-өзи басқарыў уйымлары ўәкиллеринин, жәмийетлик бирлеспелер ўәкиллеринин, кәрхана, мәкеме ҳәм шөлкемлер баслықларының сайлаўға таярлық көриў ҳәм өткеріўге байланыслы мәселелер бойынша билдириўлерин тыңлайды.
- 10) сайлаўшылар дизимлеринин дүзилиўин ҳәм олардың ҳәмме танысып шығыўы ушын усынылыўын бақлап барады;
- 11) сайлаў округи бойынша сайлаў бюллетенинин текстин тастыйықлайды ҳәм участкалық сайлаў комиссияларын сайлаў бюллетеньлери менен тәмийинлейди;
- 12) сайлаў округи бойынша сайлаў жуўмақларын анықлайды ҳәм тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясына усынады;
- 13) қайта даўыс бериўди ҳәм қайта сайлаўды, сондай-ақ босап қалған орынға депутат сайлаўын өткерилиўин шөлкемлестиреди;
- 14) участкалық сайлаў комиссияларының шешимлери ҳәмде ҳәрекетлери үстинен арза ҳәм шағымларды көрип шығады ҳәм олар бойынша шешимлер қабыл етеди;
- 15) усы Нызамда ҳәм Қарақалпақстан Республикасының басқада нызамларында көрсетилген ўәкилликлерди әмелге асырады.

14-статья. Участкалық сайлаў комиссиясын дүзиў тәртиби

Участкалық сайлаў комиссиясы районлық, қалалық сайлаў комиссиясы тәрәпинен сайлаўға қырық күн қалғанда бес-он тоғыз ағзадан, соның ишинде баслық, баслықтың орынбасары ҳәм хаткерден ибарат қурамда дүзиледи.

Егер комиссия жети ағзаға шекемги құрамда дүзилсе, онда баслық хәм хаткер сайланады.

Участкалық сайлаў комиссиясы құрамының саны зәрүр болған жағдайларда көбейтилиўи ямаса азайтылыўи мүмкин.

15-статья. Участкалық сайлаў комиссиясының ўәкилликлери

Участкалық сайлаў комиссиясы:

- 1) участка бойынша сайлаўшылардың дизимин дүзеди;
- 2) сайлаўшыларды сайлаўшылардың дизими менен таныстырады, дизимде жол қойылған қәтелер хәм анықсызлықлар ҳаққындағы арзаларды қабыллайды хәм көрип шығады хәмде дизимге тийисли өзгерислер киргизиўи ҳаққындағы мәселени шешеди;
- 3) сайлаў күнинде өз турақ жайында болыў хәм даўыс бериўге қатнасыўи мүмкиншилигине ийе болмаған сайлаўшылардан сайлаў қағазлары яки бюллетеньлери салынған конвертлерин қабыллап алады;
- 4) халықты сайлаў күни хәм даўыс бериў орны ҳаққында хабардар етеди;
- 5) даўыс бериў жайларының, сайлаў қутыларының хәм басқада сайлаў үскенелериниң тайынлап қойылыўын тәмийинлейди;
- 6) сайлаў күни сайлаў участкасында даўыс бериўди шөлкемлестиреди;
- 7) сайлаў участкасында берилген даўысларды санап шығады;
- 8) сайлаўға таярлық көриў хәм даўыс бериўди шөлкемлестириўи мәселелери бойынша түскен арза хәм шағымларды көрип шығады, олар бойынша шешимлер қабыл етеди;
- 9) усы Нызамда хәм Қарақалпақстан Республикасының басқа Нызамларында белгиленген ўәкилликлерди әмелге асырады.

16-статья. Сайлаў комиссияларына ағзалық

Халық депутатлары районлық, қалалық Кеңесине сайлаў өткериўши округлик сайлаў комиссиясының ағзалары, сондай-ақ участкалық сайлаў комиссияларының ағзалары пуқаралардың өзин-өзи басқарыўи уйымларының усынысына муўапық тастыйықланады.

Комиссияның ағзасы жеке өз арзасына муўапық, сондай-ақ ўәкилликлеринен айырылған жағдайда өз ўазыйпасын орынлаўдан азат етилиўи мүмкин.

Комиссия ағзасын ўәкилликлеринен айырыўи ҳуқықы комиссия дүзген уйымға тийисли. Комиссия ағзасы усы Нызамның талапларын бузған яки өз ўазыйпаларын турақлы түрде итибарсыз қалдырып келген жағдайда өз ўәкилликлеринен айырылады.

Зәрүр болған жағдайда сайлаў комиссиясының жаңа ағзасы усы Нызамда белгиленген тәртипте тайынланады.

Сайлау комиссиясының баслығы, баслықтың орынбасары, хаткери хәм басқа ағзалары қандайда бир сиясий партиялардың ағзасы болыуы мүмкин емес. Халық депутатлары районлық хәм қалалық Кеңеслериниң депутатлығына талабанлар, сондай-ақ олардың исенимли ўәкиллери сайлау комиссиясына ағза болыуы мүмкин емес.

Бир адам тек ғана бир сайлау комиссиясына ағза болыуы мүмкин.

17-статья. Сайлау комиссияларының жұмысын шөлкемлестириу хәм олардың ўәкиллик мүддети

Егер сайлау комиссиясының мәжилисине комиссия қурамының кеминде үштен еки бөлеги қатнасқан жағдайда мәжилис ўәкилликли болып есапланады. Комиссияның шешими ашық даўыс бериу арқалы оның улыўма қурамының көпшилик даўысы менен қабыл етиледі. Шешимге наразы болған комиссия ағзалары өзлериниң айрықша пикирлерин баянлаўға ҳақылы, бул пикир протоколға жазба түрде қоса тигиледи. Егер даўыслар тең болып қалса, басшылық етиўшиниң даўысы шешиўши күшке ийе болады.

Сайлау комиссиясының өз ўәкилликлери шегинде қабыл етилген шешимин төменги сайлау комиссиялары, сондай-ақ тийисли жергиликли ҳәкимият уйымлары, сиясий партиялар, басқада жәмийетлик бирлеспелер, мийнет жәмәәтлери хәм әскерий бөлимлер, меншик түрине қарамастан кәрханалар, мәкемелер, хәм шөлкемлер басшылары орынлаўға миннетли.

Сайлау комиссиясының баслығы, баслықтың орынбасары, хаткери ямаса басқа ағзасы комиссияның шешимине муўапық сайлаўға таярлық көриу хәм оны өткериу дәўиринде өндиристен яки хызмет бабындағы ўазыйпаларын атқарыўдан азат етилиуи мүмкин. Бунда сайлаўды өткериу ушын ажыратылған қаржылар есабынан оның орташа айлық хызмет ҳақысы сақланып қалынады.

Мәмлекетлик хәм пуқаралардың өзин-өзи басқарыу уйымлары, жәмийетлик бирлеспелер, меншик түрлерине қарамастан кәрханалар, шөлкемлер, мәкемелер, лаўазымлы адамлар сайлау комиссияларына өз ўәкилликлерин әмелге асырыу ушын жәрдем көрсетиуи, олардың ислеуи ушын зәрүр мағлыўматларды бериуи шәрт.

Мәмлекетлик уйымлар, кәрханалар, мәкемелер, шөлкемлер меншик түрине қарамастан сайлаўға таярлық көриу хәм оны өткериу ушын керекли жай хәм үскенелерди сайлау комиссияларының ықтыярына тегин берип турыуи шәрт.

Сайлау комиссиясы сайлаўға таярлық көриуге хәм оны өткериуге байланыслы мәселелер бойынша тийисли жергиликли мәмлекетлик уйымларға хәм жәмийетлик бирлеспелерге, меншик түрлерине қарамастан кәрханалардың, мәкемелердин хәм шөлкемлердин басшыларына, лаўазымлы адамларға мүрәжат

етиу хуқықына ийе. Олар үш күн ишинде комиссия ортаға қойған мәселени қарап шығыуы хәм сайлау комиссиясына жууап қайтарыуы шәрт.

Округлик хәм участкалық сайлау комиссиялары тийисли сайлау округлеринен сайланған депутатлар районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрeпинен дизимге алынғаннан кейин өз жумысын тоқтатады.

17¹-статья. Сиясий партияның хуқықы уәкили.

Халық депутатлары районлық, қалалық Кеңеслерине депутатлыққа талабанларды көрсеткен сиясий партия сайлау участкасында берилген дауысларды санап шығыуда қатнасыуы ушын Орайлық сайлау комиссиясы тәрeпинен белгиленетуғын тәртипте өз ағзалары арасынан хуқықы уәкил таярлауға хақылы. *(ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

18-статья. Сайлау комиссияларының шешимлери үстинен түскен шағымларды қарап шығыу тәртиби

Депутатлыққа талабанларды көрсеткен сиясий патиялардың уйымлары, пуқаралардың өзин-өзи басқарыуы уйымлары, депутатлыққа талабанлар, исенимли уәкиллер, бақлаушылар хәм сайлаушылар сайлау комиссияларының шешимлери үстинен өзинен жоқары сайлау комиссиясына ямаса судқа шешим қабыл етилгеннен кейин он күн ишинде шағым арза менен мүрәжат етиуи мүмкин. Шағым арза келип түскеннен кейин үш күн ишинде, егер сайлауға алты күннен кем уақыт қалған болса, дәрхал көрип шығылыуы лазым. Шағым берген шахслар шағым көрип шығылыуында толық қатнасыуы хуқықына ийе.

(ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)

IV. САЙЛАУ КАМПАНИЯСЫ БАСЛАНҒАНЛЫҒЫН ЖӘРИЯЛАУ. ХАЛЫҚ ДЕПУТАТЛАРЫ РАЙОНЛЫҚ ХӘМ ҚАЛАЛЫҚ КЕҢЕСЛЕРИНИҢ ДЕПУТАТЛЫҒЫНА ТАЛАБАНЛАРДЫ КӨРСЕТИУ ХӘМ ОЛАРДЫ ДИЗИМГЕ АЛЫУ

19-статья. Сайлау кампаниясы басланғанлығын жәриялау

Халық депутатлары районлық, қалалық Кеңеслерине сайлау бойынша сайлау кампаниясының басланғанлығы депутатлардың уәкиллик мүддети пителиуинен кеминде үш ай алдын Қарақалпақстан Республикасы Орайлық сайлау комиссиясы тәрeпинен ғалаба хабар қуралларында жәрияланады.

20-статья. Депутатлыққа талабанларды көрсетиу хуқықы

Сиясий партиялар, пуқаралардың өзін-өзи басқарыу уйымлары халық депутатлары районлық хэм қалалық Кеңеслериниң депутатлығына талабанларды көрсетиу хуқықына ийе.

Сайлау кампаниясы басланғанлығын жәриялаудан төрт ай бурын Нызам менен белгиленген тәртипте дизимге алынған сиясий партия депутатлыққа талабанларды көрсетиуи мүмкин.

21-статья. Сайлауға қатнасыу ушын сиясий партиялардың усынатуғын хужжетлери

Депутатлыққа талабанларды көрсетиу ушын сиясий партия сайлауға кеминде жетпис күн қалғанда тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясына төмендеги хужжетлерди усыныуы тийис:

-сайлауға қатнасыуы хаққында сиясий партияның тийисли районлық, қалалық уйымының басшысы қол қойған арза;

-сиясий партияның, сайлау кампаниясы басланғанлығы жәрияланған күннен төрт ай алдын дизимге алынғанлығын тастыйықлайтуғын Әдиллик министрлигиниң мағлыұматнамасы.

Усы статьяның биринши бөлиминде көрсетилген хужжетлер усынылғаннан кейин тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы сиясий партияның ўәкилине арзаның қабыл етилген күнин хэм ўақтың көрсетип мағлыұматнама береди. Сайлау комиссиясы усынылған хужжетлерге тийкарланып, бес күнлик мүддет ишинде сиясий партияның сайлауға қатнасыуына рухсат бериу хаққында шешим қабыл етеди. Сайлауға қатнасыушы партиялардың дизими арзалардың келип түсиу тәртибине қарай тийисли районлық, қалалық ғалаба хабар қуралларында жәрияланады.

22-статья. Депутатлыққа сиясий партиялар хэм пуқаралардың өзін-өзи басқарыу уйымлары тәрепинен талабанлар көрсетиу

Халық депутатлары районлық хэм қалалық Кеңеслериниң депутатлығына талабанлар көрсетиу сайлауға алпыс бес күн қалғанда басланады хэм сайлауға қырық бес күн қалғанда тоқтатылады.

Халық депутатлары районлық хэм қалалық Кеңеслери депутатлығына талабанлар сиясий партиялардың тийисли районлық, қалалық уйымлары тәрепинен хэмде пуқаралар жыйынларында (ўәкиллери жыйналысларында) көрсетиледи.

Сиясий партиялар, пуқаралардың өзін-өзи басқарыу уйымлары тийисли аймақта жайласқан хәр бир сайлау округинен биреуден депутатлыққа талабан көрсетиуге хуқықлы. Егер тийисли халық депутатлары районлық, қалалық Кеңесине сайлау өткериуши сайлау округи аймағында пуқаралардың еки хэм

оннан артық өзін-өзі басқарыу ұйымы жайласқан болса, депутатлыққа талабан пуқаралар ўәкиллериниң жыйналысларында көрсетиледи. Жыйналыста қатнасауығын ўәкиллер нормасын тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясы белгилейди.

Депутатлыққа, әдетте тийисли район, ямаса қала аймағында ислеўши ямаса жасаўшы пуқаралар талабан етип көрсетиледи. Бир пуқара тийисли халық депутатлары районлық, қалалық Кеңесине сайлаў өткериўши тек ғана бир сайлаў округинен депутатлыққа талабан етип көрсетилиўи мүмкин. Депутатлыққа талабанларды таңлаў тәртибин сиясий партиялардың хәм пуқаралардың өзін-өзі басқарыу ұйымларының өзлери белгилейди.

Хаял-қызлар саны сиясий партиялардан көрсетилген депутатлыққа талабанлардың улыўма санының кеминде отыз процентин қураўи тийис.

Сиясий партиялар тек ғана өз партиясының ағзаларын, ямаса партиясызларды депутатлыққа талабан етип көрсетиўге ҳақылы, пуқаралардың өзін-өзі басқарыу ұйымлары болса, пуқаралардың ол, ямаса бул партияға ағза болыўына қарамастан, депутатлыққа талабан етип көрсетиўге ҳақылы. Депутатлыққа талабанларды көрсетиў ҳаққында протокол дүзиледи.

23-статья. (ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар алып тасланған)

24-статья. Депутатлыққа талабанларды дизимге алыў ушын тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясына усынылатуғын хұжетлер

Сиясий партияның тийисли ұйымының, пуқаралардың өзін-өзі басқарыу ұйымының баслығы депутатлыққа талабанды дизимге алыўды сорап тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясына арза менен мүрәжат етеди.

Арзаға төмендегилер қоса тигиледи:

-Сиясий партия тийисли ұйымының, пуқаралар жыйынының (ўәкиллер жыйналысының) депутатлыққа талабанлар көрсетиў ҳаққындағы шешими;

-Сиясий партияның тийисли ұйымы мәжлисиниң, пуқаралар жыйынының (ўәкиллер жыйналысы) депутатлыққа талабанлар көрсетиў ҳаққындағы протоколы, онда депутатлыққа талабанның фамилиясы, исми, әкесиниң исми, туўылған сәнеси, кәсиби, лаўазымы (жумысының түри), жумыс хәм жасаў орны, партияға ағзалығы, сондай-ақ сайлаў округиниң аты хәм тәртип саны көрсетиледи;

-Депутатлыққа талабанның өз кандидатурасын тийисли сайлаў округинен даўысқа қойылыўна келисим бергенлиги ҳаққындағы арзасы;

-Усы нызамның 25 статьясының екінши бөлимінде көрсетилип өтилген адамлардың, егер олар депутат болып сайланғандай болса, ийелеп турған лаўазымынан босаў ҳаққындағы арзалары;

Тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы хужжетлерди усынған адамға хужжетлер қабыл етип алынған сәне хәм уақты көрсетилген мағлыұматнама береди.

Тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы усынылған хужжетлерди жети күн мүддет ишинде тексерип шығады хәм олардың усы Нызам талапларына муўапықлығы хаққында жуўмақ береди.

Районлық, қалалық сайлау комиссиясы дизимге алыу ушын усынылған хужжетлерде анықланған сәйкес келмеушиликлер хәм усы Нызам талапларынан шетке шығыу жағдайлары хаққында тийисли сийсий партиялардың, пуқаралардың өзин-өзи басқарыу уйымларының баслықларына белгиленген тәртипте мәлим етеди.

25-статья. Депутатлыққа талабанларға қойылатуғын талаптар

Төмендегилер:

- ислеген аўыр ямаса оғада аўыр жынаяты ушын судланғанлығы өширилмеген ямаса судланғанлығы нызам тийкарында алып тасланбаған пуқаралар; *(ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

-сайлау күнине шекем соңғы бес жыл даўамында Өзбекстан хәм Қарақалпақстан Республикалары аймағында турақлы жасамаған пуқаралар;

-Өзбекстан Республикасы Қураллы Күшлериниң әскерий хызметкерлери, Миллий кәуипсизлик хызметиниң, Ишки ислер министрлиги хәм басқада әскерийлестирилген бөлимшелердиң хызметкерлери;

-диний шөлкемлердиң хәм бирлеспелердиң қәнигели дин хызметкерлери депутатлыққа талабан етип дизимге алынбайды.

Судьялар, прокуратура хәм атқарыушы хәкимият уйымларының лаўазымлы адамлары (район, қала хәкимлеринен басқа) депутат болып сайланған жағдайда ийелеп турған лаўазымларынан босатыу хаққында арза берген жағдайда ғана депутатлыққа талабан етип дизимге алынады.

26-статья. Депутатлыққа талабанларды дизимге алыу

Депутатлыққа талабанларды дизимге алыу ушын тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы сийсий партиялардан, пуқаралардың өзин-өзи басқарыу уйымларынан хужжетлерди қабыллауды дизимге алыу мүддети питиуге жети күн қалғанда тоқтатады.

Депутатлыққа талабан етип көрсетилген адамға усы Нызамға муўапық дизимге алынғанлығы хаққында гүўалық бериледи.

Депутатлыққа талабанларды дизимге алыу сайлауға отыз бес күн қалғанда тоқтатылады.

Тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы депутатлыққа талабанлар дизимге алынғаннан кейін бес күн ишінде депутатлыққа талабанның фамилиясын, исмин, әкесинің исмин, тууылған жылын, партияға қатнасын, ийелеп тұрған лауазымын, жұмыс орнын хәм мөкан жайын, сондай-ақ оны депутатлыққа талабан етип көрсеткен сиясий партияның, ямаса пуқаралардың өзін-өзи басқарыу уйымының атамасын көрсетип, дизимге алынғанлығы хаққындағы хабарды жергиликли ғалаба хабар қуралларында жәриялайды.

V. САЙЛАУ АЛДЫ ҮГИТ-НӘСИЯТ ЖУМЫСЛАРЫ. ДЕПУТАТЛЫҚҚА ТАЛАБАНЛАР ЖУМЫСЫНЫҢ КЕПИЛЛИКЛЕРИ

27-статья. Сайлау алды үгит-нәсият жұмыслары

Сайлау алды үгит-нәсият жұмыслары - сайлау кампаниясы дәуиринде әмелге асырылатуғын хәм сайлаушыларды депутатлыққа талабанды яки сиясий партияны жақлап дауыс беріуге шақырыуға қаратылған жұмыс.

Сайлау алды үгит-нәсият жұмыслары депутатлыққа талабанлар тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрәпинен дизимге алынған күннен басланады. Сайлау күни хәм дауыс беріу басланыуына бир күн қалғанда сайлау алды үгит-нәсият жұмысларына жол қойылмайды.

Сайлау алды үгит-нәсият жұмысларын сайлаушыларға бийпул яки жеңиллетилген шәртлерде товарлар беріу, хызмет көрсетиу (мәлимлеме хызметлеринен тысқары), сондай-ақ пул қаржыларын төлеу менен қосып алып барыу қадаған етиледі.

(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)

27¹-статья. Сайлау алды үгит-нәсият жұмысларын алып барыу түрлери, формалары хәм усыллары

Сайлау алды үгит-нәсият жұмыслары төмендеги тәртипте алып барылады: сиясий партияның бағдарламасы хәм (яки) сайлау алды платформасы тууралы мағлыұматларды өзинің депутатлыққа талабанларын жақлап дауыс беріуге шақырған ҳалда тарқатыу;

депутатлыққа талабан тууралы мағлыұматты оны жақлап дауыс беріуге шақырған ҳалда тарқатыу;

Сайлау алды үгит-нәсият жұмыслары көпшилик алдында пикирлесиулер, сәубетлесиулер, баспасөз конференциялары, интервьюлар, сөзге шығыулар, сайлаушылардың жыйналыслары, депутатлыққа талабан, сиясий партия тууралы роликлерди жайластырыу формасында алып барылыуы мүмкин.

Сайлау алды үгит-нәсият жұмыслары:

ғалаба хабар құраллары, сондай-ақ телевидение, улыўма пайдаланыўдағы мәлимлеме-телекоммуникация тармақлары (соның ишинде, Интернет дүнья жүзлик мәлимлеме тармағы) арқалы;

баспа, көргизбели, аудиовизуал хәм басқа үгит-нәсият материалларын (плакатлар, листовкалар хәм басқа материаллар) шығарыў хәмде тарқатыў арқалы;

сайлаўшылар менен ушырасыўлар өткерий арқалы әмелге асырылады.

Депутатлыққа талабанлар, сиясий партиялар сайлаў алды үгит-нәсият жумысларын алып барыўдың нызам актлеринде қадаған етилмеген басқа түрлери, формалары хәм усылларынан да пайдаланыўы мүмкин.

27²-статья. Сайлаў алды үгит-нәсият жумысларын ғалаба хабар құраллары арқалы алып барыў

Сайлаў алды үгит-нәсият жумыслары алып барылып атырғанда мәмлекетлик ғалаба хабар құралларынан пайдаланыўда депутатлыққа талабанларға, сиясий партияларға көлеми бойынша бирдей болған эфир ўақтың хәм баспа майданын бийпул берий жолы менен тең шараятлар тәмийинленеди.

Депутатлыққа талабанларға, сиясий партияларға мәмлекетлик ғалаба хабар құралларында ҳақы төлеў есабынан да ўақыт яки баспа майданы ажыратылыўы мүмкин.

Депутатлыққа талабанларға, сиясий партияларға мәмлекетлик емес ғалаба хабар құралларында нызам актлерине муўапық эфир ўақты яки баспа майданы ажыратылыўы мүмкин.

Сайлаў кампаниясында қатнасып атырған ғалаба хабар құраллары тәрәпинен эфир ўақты, баспа майданы ушын белгиленетуғын ҳақы төлеў шәртлери хәмде басқа талаптар барлық депутатлыққа талабанлар, сиясий партиялар ушын тең хәм бир түрде болыўы керек.

Ғалаба хабар құралларында тарқатылатуғын мағлыўматлар ҳақыйқатлыққа сай болыўы, депутатлыққа талабанлардың, сиясий партиялардың ҳуқықлары хәм нызамлы мәплерин бузбаўы керек. Ғақыйқатлыққа туўра келмейтуғын мағлыўматларды, сондай-ақ депутатлыққа талабанлардың абройы хәм қәдир-қымбатына шек келтиретуғын мағлыўматларды тарқатыў қадаған етиледи.

Сайлаў алды үгит-нәсият жумысларын алып барыў мақсетинде ғалаба хабар құралларынан пайдаланыў тәртиби, көлеми хәм ўақты сиясий партиялар менен келисилген ҳалда тийисли районлық, қалалық сайлаў комиссиясы тәрәпинен белгиленеди.

27³-статья. Сайлаў алды үгит-нәсият жумысларын баспа, көргизбели, аудиовизуал хәм басқа үгит-нәсият материалларын шығарыў хәмде тарқатыў арқалы алып барыў

Сиясий партияларға баспа, көргизбели, аудиовизуал материалларын, фонограммаларды, баспа өниминиң электрон формаларын хәм басқа үгит-нәсият материалларын қарсылықсыз шығарыў хәмде тарқатыў ушын тең шараятлар жаратылып бериледи. Үгит-нәсият материаллары шет елдерде таярланыўына жол қойылмайды.

Баспа, көргизбели, аудиовизуал хәм басқа үгит-нәсият материалларында төмендегилер көрсетилиўи керек:

үгит-нәсият материалларын таярлаған юридикалық шахстың атамасы (физикалық шахстың фамилиясы, аты хәм әкесиниң аты), жайласқан орны (почта мәнзили) хәм ол туўралы басқа мағлыўматлар;

үгит-нәсият материалларына буйыртпа берген юридикалық шахстың атамасы (физикалық шахстың фамилиясы, аты хәм әкесиниң аты);

үгит-нәсият материалларының тиражы, шығарылған сәнеси туўралы мағлыўмат.

Имаратларға, қурылмаларға хәм басқа орынларға бурын орналастырылған сайлаў алды үгит-нәсият материаллары сайлаўға бир күн қалғанда орынлардағы мәмлекетлик хәкимият уйымлары тәрәпинен алып қойылады.

27⁴-статья. Сайлаўшылар менен ушырасыўлар өткерий арқалы сайлаў алды үгит-нәсият жумысларын алып барыў

Депутатлыққа талабанларға, сиясий партияларға сайлаўшылар менен ушырасыўлар өткерий арқалы сайлаў алды үгит-нәсият жумыслары ушын тендей шараятлар жаратып бериледи.

Сайлаўшылар менен ушырасыўлар депутатлыққа талабанлар, сиясий партиялар тәрәпинен еркин түрде өткериледи. Оларды өткерий орны хәм ўақты, әдетте, участкалық сайлаў комиссиялары менен келисип алынады, усы комиссиялар бул туўралы сайлаўшыларға алдын-ала мәлим етеди.

Мәмлекетлик хәм хожалық басқарыў уйымлары, орынлардағы мәмлекетлик хәкимият уйымлары, жәмийетлик бирлеспелер, сондай-ақ пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымлары депутатлыққа талабанларға, сиясий партияларға сайлаўшылар менен ушырасыўлар өткерий ушын үскенелген бөлмелерди бийпул ажыратыўы, зәрүрли мағлыўмат хәм мәлимлеме материалларын алыўда жәрдем көрсетиўи шәрт.

Депутатлыққа талабан яки оның исенимли ўәкиллери басқа депутатлыққа талабанлар яки олардың исенимли ўәкиллери менен биргеликте сайлаўшылар менен ушырасыўлар өткерийге ямаса басқа депутатлыққа талабанлар, сиясий партиялар тәрәпинен шөлкемлестирилген сайлаўшылар менен ушырасыўларда қатнасыўға ҳақлы.

(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар 27¹-27⁴-статьялар менен толықтырылған)

28-статья Исенимлі ўәкиллер

Халық депутатлары районлық, қалалық Кеңесиниң депутатлығына талабан үш адамға шекем исенимлі ўәкилге ийе болыўы мүмкин. Исенимлі ўәкиллер талабанның депутат болып сайланыўы ушын үгит-нәсият жүргизеди, мәмлекетлик уйымлар хәм жәмийетлик бирлеспелердиң уйымлары, сайлаўшылар менен өз-ара қатнасықларда, сондай-ақ сайлаў комиссияларында талабанның мәплерин жақлайды.

Депутатлыққа талабан дизимге алынғаннан кейин өзиниң исенимлі ўәкиллерин өзи белгилейди хәм бул ҳаққында округлик сайлаў комиссиясына мәлимлейди. Сайлаў комиссиясы исенимлі ўәкиллерди дизимге алып, оларға гүўалық бередиди.

Депутатлыққа талабан сайлаў комиссиясына мәлимлей отырып, сайлаўға шекем өз исенимлі ўәкилин қәлеген ўақытта ўәкиллигинен айрыў хәм оны алмастырыўы мүмкин. Исенимлі ўәкил қәлеген ўақытта өз ўәкилликлеринен ўаз кешийге ҳақылы.

29-статья. Депутатлыққа талабанларды сайлаўдан алдынғы илажларына қатнасыўы ушын өндириллик ямаса хызмет бабындағы ўазыйпаларынан азат етиў

Депутатлыққа талабан етип дизимге алынған адам сайлаўшылар менен ушырасыўлар өткерий, сайлаў алды жыйналысларында сөзге шығыў, телекөрсетиўлер хәм радиоситтирийлерде қатнасыў ўақтында, сайлаўды өткерий ушын ажыратылған қәрежетлер есабынан орташа айлық ис ҳақысы сақланған ҳалда, өндириллик ямаса хызмет бабындағы ўазыйпаларын атқарыўдан азат етилиў ҳуқықына ийе.

30-статья. Депутатлыққа талабанның транспортта тегин қатнаў ҳуқықы

Халық депутатлары районлық, қалалық Кеңесиниң депутатлығына талабан дизимге алынғаннан кейин тийисли сайлаў округи шегинде мәмлекетлик пассажир транспортының барлық түрлеринде (қала жолаўшы транспортларынан хәм басқа түрлериниң буйыртпа рейслеринен тысқары) тегин қатнаў ҳуқықына ийе болады. Сайлаў округинен тысқарыда жасаўшы депутатлыққа талабан, сайлаў округине келиўде хәм оннан мөкан жайына қайтыўда тап усындай ҳуқықтан пайдаланады.

31-статья. Депутатлыққа талабанлық статусынан айырыў. Депутатлыққа талабанлықтан ўаз кеший

Сиясий партия, пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымлары ол яки бул талабанды депутатлыққа талабан көрсетиў ҳаққындағы өз шешимлерин сайлаўға шекем ең кеминде бес күн қалғанда бийкар етиў ҳуқықына ийе, бул

талабан тийисли районлық яки қалалық сайлау комиссиясы тәрәпинен депутатлыққа талабанлық статусынан айырылыуы мүмкин. Сиясий партия, пуқаралардың өзін-өзи басқарыу уйымлары депутатлыққа талабанлар көрсетиу мүддети тамамланғанға шекем районлық, қалалық сайлау комиссиясына жаңа талабанды дизимге алыу ҳаққында усыныс киргизиуи мүмкин.

Сиясий партия өз хызметиниң тоқтатылғанлығы депутатлыққа талабанды сол партиядан сайлауда қатнасыу ҳуқықынан айырады. *(ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Депутатлыққа талабан сайлауға шекем қәлеген ўақытта талабанлықтан ўаз кешиуи мүмкин. Буның ушын ол тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясына арза менен мүрәжат етеди.

VI. САЙЛАУШЫЛАРДЫҢ ДИЗИМЛЕРИ. САЙЛАУ БЮЛЛЕТЕНИ

32-статья. Сайлаушылардың дизимин дүзиу тәртиби

Сайлау күнине дейин, ямаса сайлау күни он сегиз жасқа толған, сайлаушылардың дизими дүзиллип атырған ўақытта белгили сайлау участкасының аймағында турақлы яки ўақытша жасайтуғын Қарақалпақстан Республикасының пуқаралары сайлаушылардың дизимине киритиледи.

Хәр бир сайлаушы тек ғана бир сайлаушылар дизимине киритилиуи мүмкин.

Сайлаушылар дизими хәр бир сайлау участкасы бойынша участкалық сайлау комиссиясы тәрәпинен дүзиледи хәм оған комиссияның баслығы менен хаткер қол қояды. Участкалық сайлау комиссиясы сайлаушылар дизимин дүзиу исине қатнасыуға жәмийетшиликтиң ўәкиллерин тартыуы мүмкин.

Районлардың хәм қалалардың хәкимлери сайлаушыларды дизимге алыуды тәмийинлейди хәм участкалық сайлау комиссияларына тийисли аймақта жасаушы сайлаушылар ҳаққында сайлаушылар дизимин дүзиу ушын зәрүрли мағлыұматларды бередиди.

Әскерий бөлимлердеги әскерий хызметкерлер, олардың семья ағзаларының хәм басқада сайлаушылардың дизимлери де, егер олар әскерий бөлимлер жайласқан жерде жасаса, әскерий бөлимлердин командирлери усынған мағлыұматлар тийкарында дүзиледи. Әскерий бөлимлерден тысқарыда жасайтуғын әскерий хызметкерлер өзлериниң мәкан жайлары бойынша улыўма тийкарда сайлаушылар дизимине киритиледи.

Санаторийларда хәм дем алыу ўйлеринде, емлеўханаларда хәм басқада стационар-емлеў мәкемелеринде, қамақта сақлау орынларында дүзилген сайлау участкалары бойынша сайлаушылардың дизимлери усы мәкемелер баслықларының берген мағлыұматлары тийкарында дүзиледи. *(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Сайлаушылардың фамилиялары сайлаушылар дизимінде дауыс бериўди шөлкемлестириў ушын қолайлы тәртипте көрсетиледи.

Дизимде ҳәр бир сайлаушының фамилиясы, исми, әкесиниң исми, туўылған сәнеси ҳәм жасайтуғын мәкан жайы көрсетиледи.

33-статья. Пуқараларды сайлаушылар дизимлери менен таныстырыў

Сайлаушылардың дизимлери сайлауға он бес күн қалғанда, ал санаторийларда ҳәм дем алыў үйлеринде, емлеўханаларда ҳәм басқада стационар-емлеў мәкемелеринде, алыс ҳәм барыў қыйын болған орынларда, қамақта сақлаў орынларында дүзилген сайлау участкаларында болса, сайлауға жети күн қалғанда ҳәммениң танысыўы ушын усынылады. Участкалық сайлау комиссиясы сайлаушылардың дизими менен танысыў орны ҳәм ўақты туўралы сайлаушыларға мәлимлейди. *(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Пуқараларға участкалық сайлау комиссиясының жайында сайлаушылардың дизими менен танысыў имканияты тәмийинленеди.

34-статья. Сайлаушылардың дизимлерине байланыслы тартыслардың қаралыў тәртиби

Қарақалпақстан Республикасының ҳәр бир пуқарасы сайлаушылардың дизиміндеги ҳәр бир қәте яки анықсызлықлар ҳаққында участкалық сайлау комиссиясына мәлим етиўи мүмкин. Участкалық сайлау комиссиясы 24 саат ишинде усындай арзаны көрип шығыўы ҳәм қәтени дүзетиў яки арза бериўшиге арзасының қанаатландырылмаў себеплери көрсетилген мағлыўматнама бериўи шәрт.

Сайлау комиссиясының ҳәрекети ҳәм шешими үстинен Нызамда белгиленген тәртипте судқа шағым етилиўи мүмкин.

35-статья. Сайлау бюллетени

Тийисли сайлау округи бойынша сайлау бюллетениниң текстин округлик сайлау комиссиясы тастыйықлайды.

Сайлау бюллетенинде оны толтырыў тәртиби ҳаққында түсиндириў болыўы керек.

Сайлау бюллетенине депутатлыққа талабанның фамилиясы, исми, әкесиниң исми алфавит тәртибинде киргизилип, оның туўылған жылы, партияға қатнасы, ийелеген лаўазымы (кәсип түри) ҳәм оны депутатлыққа талабан етип көрсеткен сиясий партия ямаса пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымы көрсетиледи.

Сайлау бюллетеньлери мәмлекетлик тилде, сондай-ақ тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясының шешимине муўапық сайлаушылардың көпшилиги қарым-қатнас жасайтуғын тиллерде басылады.

36-статья. Сайлау бюллетеньлерин жеткерип бериў

Участкалық сайлау комиссиялары сайлау бюллетеньлерин округлик сайлау комиссияларынан сайлауға ең кеминде үш күн қалғанда алады. Сайлау бюллетеньлериниң берилгенлигин ҳәм алынғанлығын тийисли округлик ҳәм участкалық сайлау комиссияларының баслығы, баслықтың орынбасары яки хаткери өз қолы менен тастыйықлайды.

Участкалық сайлау комиссиясы алатуғын сайлау бюллетеньлериниң саны сайлау участкасы бойынша сайлаушылардың дизимине киргизилген сайлаушылар санының ярим процентинен көп болыўы мүмкин емес. Сайлау бюллетениниң оң тәрәпиниң жоқарғы шетине участкалық сайлау комиссиясының еки ағзасы имза қояды. Имзалар комиссияның мөри менен тастыйықланады. Комиссия тәрәпинен тастыйықланбаған сайлау бюллетеньлери даўысларды санап шығыўда есапқа алынбайды.

VII. ДАЎЫС БЕРИЎ ҲӘМ САЙЛАЎ НӘТИЙЖЕЛЕРИН АНЫҚЛАЎ

37-статья. Даўыс бериў жайы

Даўыс бериў арнаўлы ажыратылған жайларда өткериледи. Бул жайларда жасырын даўыс бериў ушын жетерли кабиналар яки ханалар таярланған болыўы, сайлау бюллетеньлерин бериў ушын орын ажыратылған ҳәм сайлау қутылары орнатылған болыўы тийис. Сайлау қутылары олардың жанына даўыс бериўшилер шәртли түрде жасырын даўыс бериў кабиналарынан яки ханаларынан өтип баратуғын етип орналастырылады.

Даўыс бериў жайында басқа ҳеш қандай сиясий илаж өткериўге рухсат етилмейди. Жайды үскенелеў ҳәм онда зәрүрли тәртипти сақлау жуўапкершилиги участкалық сайлау комиссиясына жүкленеди.

38-статья. Даўыс бериў ўақты ҳәм орны

Даўыс бериў сайлау күни саат 6 дан саат 20 ға шекем өткериледи.

Даўыс бериў ўақты ҳәм орны ҳаққында участкалық сайлау комиссиясы сайлауға кеминде он күн қалғанда сайлаушыларға хабарлайды.

Әскерий бөлимлерде, санаторийларда дем алыў үйлеринде, емлеўханаларда ҳәм басқада стационар-емлеў мәкемелеринде, сондай-ақ алыс ҳәм барыў қыйын болған жерлерде, қамақта сақлау орынларында дүзилген сайлау участкаларында, егер дизимге киргизилген барлық сайлаушылар даўыс берип болған болса, участкалық сайлау комиссиясы қәлеген ўақытта даўыс

бериўдиң тамамланғанын жәриялаўы мүмкин. *(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

39-статья. Даўыс бериўдиң басланыўы

Сайлаў күни даўыс бериў жайы участкалық сайлаў комиссиясы ағзаларының кеминде үштен еки бөлеги жыйналғанда ашылады. Сайлаў комиссиясының баслығы комиссия ағзаларының қатнасыўында сайлаў қутысына мөр басады, сайлаў бюллетеньлерин хәм сайлаўшылардың дизимлерин комиссия ағзаларына бөлиستيرеди хәм сайлаўдың басланғанын жәриялайды. Сайлаў бюллетеньлериниң улыўма саны арнаўлы хұжжет пенен рәсмийлестириледи.

40-статья. Сайлаўшының кимлигин анықлаў

Даўыс бериў жайына келгеннен соң сайлаўшы участкалық сайлаў комиссиясының ағзасына өзиниң кимлигин тастыйықлаўшы хұжжетти көрсетеди хәм сайлаўшылар дизимине қол қояды. Усыннан кейин оған сайлаў бюллетени бериледи.

Айырым себеплер менен сайлаўшылар дизимине кирмей қалған сайлаўшылар өзиниң кимлигин, пуқаралығын хәм мәкан жайын тастыйықлаўшы хұжжет тийкарында сайлаўшылардың қосымша дизимине киргизиледи.

41-статья. Даўыс бериў тәртиби

Сайлаў бюллетени даўыс бериўши тәрәпинен жасырын даўыс бериў кабинасында яки ханасында толтырылады. Сайлаў бюллетенин толтырыў ўақтында даўыс бериўшилерден басқа адамлардың болыўы қадаған етиледи. Сайлаў бюллетенин өзи толтыра алмайтуғын сайлаўшы өз қәлеўи бойынша сайлаў комиссиясының қурамына киретуғын адамлардан, бақлаўшылардан хәм талабанлардың исенимли ўәкиллеринен басқа адамды кабинаға яки ханаға шақырыўға ҳақылы.

Сайлаўда сайлаўшы өзи жақлап берип атырған депутатлыққа талабанның фамилиясы жанына, оң тәрәпте жайласқан бос квадратқа белги-крестик қояды.

Даўыс бериўши толтырылған сайлаў бюллетенин сайлаў қутысына таслайды.

Бузып алынған сайлаў бюллетенин сайлаўшының өтинишине бола жаңасы менен алмастырылыўы мүмкин. Бузып алынған сайлаў бюллетеньлери есапқа алыныўы, бийкарланыўы хәм арнаўлы сақланыўы тийис.

Сайлаў күни өз жасаў орнында болыў имканиятына ийе болмаған сайлаўшы мүддетинен бурын даўыс бериў хуқықына ийе.

Мүддетинен алдын дауыс бериуі сайлауға он күн қалғанда басланады хәм сайлауға бир күн қалғанда жуумақланады. Мүддетинен алдын дауыс бериуі өткеріуі уақты округлик сайлау комиссиясы тәрәпинен белгиленеди хәм сайлаушылардың, бақлаушылардың, ғалаба хабар қураллары уәкиллериниң дыққатына жеткериледи.

Мүддетинен алдын дауыс бериуі әмелге асырууі ушын сайлаушы сайлау күнинде бола алмауы себеплери (дем алыс, хызмет сапары, шет елге шығуу хәм тағы басқа) көрсетилген арза тийкарында өзиниң жасау орнындағы участкалық сайлау комиссиясынан сайлау қағазын алады. Сайлаушы сайлау қағазын алғанлығы хаққында участкалық сайлау комиссиясының кеминде еки ағзасының қатнасуында сайлаушылар дизимине имзасын қояды.

Сайлау қағазы арнаулы үскенеленген жасырын дауыс бериуі кабинасында яки бөлмесинде сайлаушы тәрәпинен толтырылады.

Сайлаушы шешим қабыл етеди хәм толтырылған сайлау қағазын жабық конвертте участкалық сайлау комиссиясында қалдырады. Конверттиң желимленген жерине участкалық сайлау комиссиясының еки ағзасының имзалары қойылып, олар комиссияның мөри хәм сайлаушының имзасы менен тастыйықланады.

Сайлау қағазының формасы хәм оны таярлау тәртиби, сондай-ақ сайлау қағазларын сайлау участкаларына жеткерип бериуі мүддетлери тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрәпинен белгиленеди. *(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Айрым сайлаушылар денсаулығының жақсы емеслиги яки басқа себеплерге байланыслы дауыс бериуі жайына келе алмаған жағдайда олардың өтинишине бола участкалық сайлау комиссиясы комиссия ағзаларына дауыс бериуіди усы сайлаушылар жасайтуғын орында шөлкемлестириуіди тапсырады.

42-статья. Сайлау участкасында дауысларды санау

Дауыс бериуі тамамланғаннан кейин сайлау қутыларын ашыудан алдын участкалық сайлау комиссиясы ағзаларының қатнасуында сайлау қағазлары яки бюллетеньлери салынған жабық конвертлер қутыларға тасланады. Пайдаланылмаған барлық сайлау бюллетеньлери участкалық сайлау комиссиясы тәрәпинен санап шығылады хәм бийкарланады.

Сайлау қутылары участкалық сайлау комиссиясының баслығы дауыс бериуі тамамланғанлығын жәриялағаннан кейин участкалық сайлау комиссиясы тәрәпинен ашылады. Дауыс бериуі тамамланбай турып сайлау қутыларын ашыу қатаң қадаған етиледи.

Участкалық сайлау комиссиясы сайлаушылардың улыума санын, сайлау қағазларын яки бюллетенин алған сайлаушылардың санын анықлайды.

Участкалық сайлау комиссиясы участкасында халық депутатларының тийисли Кеңесине депутатлыққа хәр бир талабан бойынша берилген дауыстарды өз алдына айырып санап шығады.

Сайлау қутыларындағы сайлау бюллетеньлерине хәм қағазларына тийкарланып, участкалық сайлау комиссисы:

- дауыс бериўге қатнасқан сайлаушылардың улыўма санын;
- хәр бир талабанды жақлап берилген дауыстардың санын;
- хақыйқый емес деп табылған сайлау бюллетеньлериниң, қағазларының санын анықлайды.

Сайлаушылар тәрeпинен сайлау бюллетеньлерине хәм қағазларына қосымша етип жазылған пуқаралардың фамилиялары бойынша берилген дауыстар есапқа алынбайды.

Тастыйықланбаған үлгидеги сайлау бюллетеньлери хәм қағазлары, сондай-ақ дауыс бериў уақтында биреўден артық квадратқа белги-крестик қойылған ямаса бирде квадратқа бундай белги қойылмаған сайлау бюллетеньлери хәм қағазлары хақыйқый емес деп табылады. Сайлау бюллетениниң ямаса қағазының дурыслығына гүман туўылса, мәселе участкалық сайлау комиссиясы тәрeпинен дауысқа қойыў арқалы шешиледи.

Сайлау участкасында дауыстарды санап шығыўда депутатлыққа талабан көрсеткен сийсий партияның хуқықлы ўәкили қатнасыўы мүмкин. *(ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Дауыстарды санап шығыўдың нәтийжелери участкалық сайлау комиссиясының мәжилисинде қөрип шығылады хәм протокол жазылады, протоколға сайлау комиссиясының баслығы, баслықтың орынбасары, хаткери, басқа да ағзалары **имза** қояды. Соннан кейин протокол участкалық сайлау комиссиясының баслығы ямаса баслықтың орынбасары тәрeпинен оқып еситтириледи, усы протоколдың көширмеси участкалық сайлау комиссиясы имаратында хәмме танысып шығыў ушын 48 сааттан кем болмаған мүдетке асып қойылады. Участкалық сайлау комиссиясының протоколы тийисли округлик сайлау комиссиясына белгиленген тәртипте жибериледи. *(ҚР ЖК 25.04.2009-ж. 240/III-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Дауыстарды санап шығыў уақтында қатнасып атырған сийсий партияның хуқықлы ўәкили участкалық сайлау комиссиясының протоколы менен танысыў хуқықына ийе. (ҚР ЖК 25.04.2009ж.240/III Нызамы менен жаңадан баян етилген)

43-стаья. Округ бойынша сайлаудың нәтийжелерин анықлау

Сайлау округлери бойынша сайлау нәтийжелери тек ғана участкалық сайлау комиссиялары тәрeпинен усынылған протоколлар тийкарында анықланады. Округлик сайлау комиссиясы:

- округ бойынша сайлаушылардың улыўма санын;
- сайлау бюллетеньлерин ҳәм қағазларын алған сайлаушылардың санын;
- дауыс бериўге қатнасқан сайлаушылардың санын;
- депутатлыққа ҳәр бир талабанды жақлап берилген дауыслардың санын;
- хақыйқый емес деп табылған сайлау бюллетеньлериниң ҳәм қағазларының санын анықлайды.

Округ бойынша сайлаудың нәтийжелери сайлау комиссиясының мәжлисинде анықланып, протоколға киргизиледи. Протоколға комиссия баслығы, баслықтың орынбасары, хаткер, комиссияның басқада ағзалары қол қояды ҳәм ол белгиленген тәртипте тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясына усынылады.

44-статья. Депутаталарды сайлаудың нәтийжелерин анықлау

Тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы округлик сайлау комиссияларынан алынған протоколлар тийкарында:

- район, қала бойынша сайлаушылардың улыўма санын;
- сайлау бюллетеньлерин ҳәм қағазларын алған сайлаушылардың санын;
- дауыс бериўге қатнасқан сайлаушылардың санын;
- депутатлыққа ҳәр бир талабанды жақлап берилген дауыслардың санын;
- хақыйқый емес деп табылған сайлау бюллетеньлериниң ҳәм қағазларының санын анықлайды.

Дауыс бериўге қатнасқан сайлаушылардың ярымынан көбиниң дауысын алған депутатлыққа талабан, депутат болып сайланған деп есапланады.

Егер сайлаушылар дизимине киргизилген сайлаушылардың отыз үш процентинен кеми сайлауға қатнасқан болса, сайлау өтпеген болып есапланады.

Сайлау ўақтында жол қойылып, ақыбети дауыс бериўдиң жуўмақларына тәсир жасаған қағыйда бузыўшылық себепли сайлау улыўма район, қала бойынша яки айырым сайлау округлери ямаса айырым сайлау участкалары бойынша хақыйқый емес деп табылыўы мүмкин. Сайлауды хақыйқый емес деп табыў қаққындағы шешим тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрәпинен қабыл етиледі ҳәм бул шешим үстинен сайлаудың жуўмақлары жәрияланған күннен баслап он күн ишинде судқа шағым етилиўи мүмкин.

Айырым сайлау участкаларында сайлау хақыйқый емес деп табылған жағдайда тийисли районлық, қалалық комиссиясының шешимине муўапық усы участкалар бойынша дауыс бериўдиң нәтийжелери, егер бул нәтийжелерсиз де участкада сайлау өткен деп табылыўы мүмкин болса, сайлаудың улыўма нәтийжелеринен шығарып тасланады.

Тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы сайлаудың жуўмақлары бойынша протокол дүзеди ҳәм шешим қабыл етеди.

45-статья. Қайта дауыс бериу

Егер сайлау округи бойынша депутатлыққа екеуден артық талабан қойылған болса, олардан биреуи де сайланбаса, округлик сайлау комиссиясы ең көп дауыс алған еки талабан бойынша округте қайта дауыс бериуді өткеріуі ҳаққында шешим қабыл етеди ҳәм бул ҳаққында тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясына, округтиң сайлаушыларына мәлимлейди. Қайта дауыс бериуі усы Нызамның талапларына мууапық еки ҳәпте ишинде өткериледи.

Қайта дауыс бериуге қатнасқан сайлаушылардың дауысын басқа талабанға қарағанда көбирек алған депутатлыққа талабан, сайланған деп есапланады.

Қайта дауыс бериуде сайлаушылардың қатнасыу проценти есапқа алынбайды.

46-статья. Қайта сайлау

Төмендеги жағдайларда:

- 1) егер сайлау округинде сайлау өтпеген ямаса ҳақыйқыи емес деп табылса;
- 2) егер қайта дауыс бериу депутаттың сайланғанын анықлау мүмкиншилигин бермесе;
- 3) егер сайлау округи бойынша депутатлыққа еки талабан усынылған болса, олардың биреуи де сайланбаған болса, қайта сайлаулар өткериледи.

Қайта сайлау тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясының тапсырмасына мууапық округлик сайлау комиссиясы тәрeпинен өткериледи. Бунда тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы қайта сайлауды жаңа қурамдағы округлик ҳәм участкалық сайлау комиссиялары тәрeпинен өткеріуі ушын дузилген дәслепки сайлау участкаларында ҳәм сол сайлаушылардың дизимлери бойынша өткериледи.

Қайта сайлау улыума сайлаудан кейин бир айдан кешиктирмей өткериледи. Сайлау комиссияларын дүзиу, депутатлыққа талабанларды дизимге алыу ҳәм басқада илажлар усы Нызамда белгиленген тәртипте өткериледи.

47-статья. Босаған орынларға депутатларды сайлауды өткеріу

Районлық, қалалық Кеңестің айырым депутатларының ўәкилликлерин ҳақыйқыи емес деп тапқан жағдайда, сондай-ақ депутат шақыртып алынған, басқа себеплерге бола депутатлық ўәкилликлери мүддетинен бурын тоқтатылған жағдайда тийисли сайлау округлеринде жаңа сайлау өткериледи. Сайлау тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрeпинен сайлау өткерилиуіне кеминде бир ай қалғанда усы Нызам талапларына мууапық шөлкeмлeстириледи. Бунда округлик сайлау комиссиясы сайлауға жигирма бес күн қалғанда, ал участкалық сайлау комиссиясы он бес күн қалғанда дүзиледи.

Депутатлыққа талабанларды дизимге алыу сайлауға он бес күн қалғанда тоқтатылады.

Халық депутатлары тийисли районлық, қалалық Кеңесиниң ўәкиллик мүддети питиўине алты айдан кем ўақыт қалғанда районлық, қалалық Кеңестиниң депутатларының босап қалған орнына жаңа депутатты сайлау өткерилмейди.

VIII. ДЕПУТАТЛАРДЫ ДИЗИМГЕ АЛЫУ ҲӘМ САЙЛАУДЫҢ ЖУЎМАҚЛАРЫН ЖӘРИЯЛАУ

48-статья. Депутатларды дизимге алыу

Тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы округлик сайлау комиссияларынан алынған протокол тийкарында сайланған депутатларды дизимге алады ҳәм бул ҳаққында депутатларға мәлимлейди.

Усы Нызамның 25-статьясының екинши бөлиминиң талапларына муўапық халық депутатлары районлық, қалалық Кеңесиниң депутаты болып сайланған адамлар тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясына депутатының статусына туўры келмейтуғын ўазыйпаларды өз мойнынан алып таслағанын жазба түрде мәлимлеўи шәрт.

49-статья. Депутатларды сайлаудың жуўмақларын жәриялау

Халық депутатларының тийисли районлық, қалалық Кеңесине сайлаудың жуўмақлары ҳаққындағы мәлимлемени ҳәм сайланған депутатлардың дизимин тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы депутатлардың фамилиясын, исмин, әкесиниң исмин, туўылған жылын, партияға қатнасын, ийелеп турған лаўазымын (кәсибиниң түрин), жумыс орнын ҳәм мәкан жайын, сайлау округиниң тәртип санын ҳәм атамасын көрсетип он күннен кешиктирмей ғалаба хабар қуралларында жәриялайды.

IX. ЖУЎМАҚЛАУШЫ РЕЖЕЛЕР

50-статья. Депутаттың гүўалығы ҳәм өңирге тағатуғын белгиси

Районлық, қалалық Кеңесиниң депутатына халық депутатлары районлық, қалалық Кеңеси депутатларының гүўалығы ҳәм өңирге тағатуғын белгиси тийисли районлық, қалалық сайлау комиссиясы тәрәпинен бериледи. Халық депутатлары районлық, қалалық Кеңеси депутатының гүўалық ҳәм өңирге тағатуғын белгисиниң үлгиси Нызам ҳужжетлери менен белгиленеди.

51-статья. Сайлауды қаржы менен тәмийинлеу

Сайлауға таярлық көриу хәм оны өткериуге байланыслы қәрежетлер мәмлекет қаржылары есабынан әмелге асырылады. Халық депутатлары районлық хәм қалалық Кеңеси депутатлығына талабанларды басқа қаржылар есабынан пул менен тәмийинлеу хәм басқа түрдеги материаллық жақтан қоллап қууатлау қадаған етиледі.

Сиясий партиялар хәм басқада жәмийетлик бирлеспелер, кәрханалар, мәкемелер, шөлкемлер, хәм Қарақалпақстан Республикасының пуқаралары өз қаржыларын ықтыярлы түрде сайлау өткериу ушын бериуи мүмкин. Бул қаржыларды районлық, қалалық сайлау комиссиясы сайлау кампаниясы уақтында пайдаланыу ушын қабыл етип алады.

52-статья. Халық депутатларының тийисли районлық, қалалық Кеңеслерине сайлау ҳаққындағы Нызамды бузғаны ушын жууапкершилик

Пуқаралардың сайлау хәм сайланыу, сайлау алды үгит-нәсият жүргизиу ҳуқықларын әмелге асырыуына зорлық жасау, алдау, қорқытыу жолы менен ямаса басқада жоллар менен тосқынлық жасаған адамлар, сондай-ақ қәлбеки сайлау ҳужжетлерин дүзген, дауысларды надурис санап шыққан, жасырын дауыс бериу тәртибин бузған, ямаса усы Нызамды бузыуларға жол қойған сайлау комиссияларының ағзалары, басқада лауазымлы адамлар, сиясий партиялардың, пуқаралардың өзин-өзи басқарыу уйымларының уәкиллери тийисли Нызамларға мууапық жууапкер болады, сондай-ақ депутатлыққа талабан тууралы жалған мағлыұматларды жәриялаған яки басқа усыл менен таратқан адамлар да жууапкершиликке тартылады.

Дауыс бериу күнине шекемги үш күн ишинде, сондай-ақ дауыс бериу күни жәмийетлик пикири сорауларының нәтийжелерин, сайлау нәтийжелериниң болжауларын, өткерилип атырған сайлау менен байланыслы басқа изертлеулерди басып шығарыуға (жәриялауға), соның ишинде, оларды улыуа пайдаланыудағы мәлимлеме-телекоммуникация тармақларына (соның ишинде, Интернет дүнья жүзлик мәлимлеме тармағына) жайластырыуға жол қойылмайды. *(ҚР ЖК 28.12.2013-ж. 187/XIV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*